

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. kovo 27 d. *

Eileraščiai grīžo poeziros rinkiniu „Trupiniai“

Kovo 10 dieną, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo šventės išvakarėse, Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešojoje bibliotekoje įvyko kraštietės, buvusios tremtinės, poetės Agotos Daugnoraitės-Vičiulienės poeziros rinkinio „Trupiniai“ pristatymas.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinės sąjungos Kretingos filialo, asociacijos „Tremties dienoraštis“ ir Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešosios bibliotekos bendruomenė pakvietė dar kartą praskleisti poetės gyvenimo lapus, prisiliesti prie priiminių ir tuo pačiu parodyti, kokie prasmingi darbai gimsta suvienijus jėgas, šiuo atveju – išleistas pilnas A. Daugnoraitės-Vičiulienės eileraščių rinkinys „Trupiniai“. Tai jau trečias asociacijos „Tremties dienoraštis“ išleistas leidinys. Ligitol pasirodė „Ašeinu senelių, tėvų pramintu kančių keliu“ bei Leokadijos Kaukėnienės „Prisiminimai“.

Poeziros rinkinys „Trupiniai“ išskaitytojo rankas pateko iniciatyvių ir ryžtingų žmonių dėka, ir tų, kurie jų darbu ir prasmingumupasitikėjo. Prie knygos leidybos finansine parama prisidėjo daugiau nei šimtas žmonių, AB „Lietuvos geležinkelis“, UAB „Kretingos vandenys“ darbuotojai, buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai bei kiti.

Agota Daugnoraitė-Vičiulienė gimė 1929 metų kovo 25 dieną Laumalių kaime, Kretingos rajone. Likimas tik gimusiai mergaitei nebuvo gailestingas, ji anksti neteko mamos. Mokėsi Dupulčių pradinėje mokykloje, Kretingos gimnazijoje. Buvo gabiai, gera mokinė nuo pat vaikystės svajojo tapti mokytoja. Istojo iš Klaipėdos mokytojų institutą, tačiau valstybinių egzaminų laikyti neteko – 1950 metų gegužės 12 dieną buvo suimta, tardyta ir nuteista 25 metus kalėti, išvežta į Vorkutos lagerius. 1956 metais atgavo laisvę, tačiau nuolat sirgo, gydėsi, teko daryti dvi širdies operacijas. Po antrosios išgyveno tik keturis mėnesius, mirė 1971 metų gegužės 3 dieną.

A. Daugnoraitė-Vičiulienė rašė nuo pat vaikystės, mokydamasi institute jau priklausė

literatūrų būreliai. 1948 metais Klaipėdos „Raudonojo švyturi“ redakcija laikraštyje atspausdino pirmą eileraštį. 1967 metais ji išdriso parodytą kai kuriuos eileraščius Kretingos literatūrų būreliai, nuo tada kūriniai buvo spausdinami rajoninio laikraščio „Švyturus“ literatūriniame priede. Laimei, net poetei mirus, jos eileraščiai, jų rankraščiai buvo išsaugoti – bendramokslį, bendraminčių, tremties draugių, šeimos narių, kolegių mokytojų dėka. Sutelktomis kretingiškių būrio pastangomis jos kūryba lyg trupiniai surinkta į pilną poeziros rinkinį.

Poeziros rinkinio „Trupiniai“ pristatyme dalyvavo pagrindiniai projekto „Trupiniai. Poeziros keliu grīžtu į tremtį...“ kūrėjai ir vykdytojai. Projekto vadovė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinės sąjungos Kretingos filialo bei asociacijos „Tremties dienoraštis“ pirminkė Valerija Žalienė pasakojo, kaip buvo renkami artimųjų liudijimai ir kita medžiaga apie A. Daugnoraitė-Vičiulienę, kaip dalis kūrybos tik dėl atsitiktinumo pateko į iniciatorių, pasiryžusių surinkti ir išleisti poetės kūrybos rinkinį, rankas. Taip pat V. Žalienė dalijosi patirtimi rengiant knygą – kaip kruopščiai buvo renkamos iliustracijos, parinktos joms tinkamos vietas. Iliustracijoms buvo naudojami A. Daugnoraitės-Vičiulienės rankraščiai, nuotraukos ir užrašai prie jų. Viena netikėčiausiai detalė – Valerijos Žalienės mamos iš tremties parsivežtų rankdarbių panaudojimas, kurie papuošė ne tik knygos viršelį, bet ir visą poeziros rinkinį.

Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešosios bibliotekos Baublių filialo vyr. bibliotekininkė Zofija Mačiuvienė buvo viena pirmųjų ēmusis rinkti poetės kūrybą. Jos kraštotoyrinis darbas „Agota Daugnoraitė-Vičiulienė – poetė, tremtinė“ buvo pamatinis akmuo ruošiamai poeziros knygai. Z. Mačiuvienė, labai nuodugniai tyrinėjusi poetės kūrybą, papasakojo, kad poetė A. Daugnoraitė-Vičiulienė visą savo neilgą gyvenimą kūrė nepaprastai gražius lyri-

nius eileraščius. Bibliotekininkė bendravo su buvusiomis poetės bendramokslėmis ir sužinojo, kad jau studijų metais ją vadindavo „mūsų Salomėja“, lyginio jos poetinė potencialą su garsiaja lietuvių poete Salomėja Nérimi.

Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešosios bibliotekos vyr. bibliotekininkė Rima Martinkienė, rinkusi tekstus, pasakojo, kad iš pradžių tai buvo tik techninis darbas, tačiau renkami tekstuose greitai pavergė savo jautrumu, nuoširdumu. Bibliotekininkės žodžiais, ji netikėtai atrado tokius šiltus eileraščius, o dar labiau nustebo, sužinojusi, jog tai mūsų krašto poetės kūryba.

Poeziros rinkinio „Trupiniai“ pristatyme dalyvavo poetės brolis Ildefonas Daugnora – jis pasakojo apie sesers tremties metus; taip pat sūnus Antanas Vičiulis bei kiti artimai su poete bendravę žmonės. Pasiklausyti poetės kūrybos, prisiminti gyvenimo kelio atvyko ir Kretingos rajono savivaldybės vicemeras Vytautas Ročys, administracijos direktoriaus pavaduotoja Danutė Skruibienė, Kultūros skyriaus vedėja Reimunda Ruškuvienė, vyr. specialistė Dalia Činkienė ir kiti.

Prie jaukaus ir nuoširdaus poetės pagerbimo vakaro savo dainomis prisijungė Jokūbavo retro grupės nariai: Drąsuolė Jundienė, Nomeda Domarkaitė-Budrienė, Kęstutis Valiukas ir vadovė Rita Valiukienė. Visi dalyvavusieji renginyje širdyse, mintyse pajuto naujai atgimus žmogų – mūsų krašto šviesuolę Agotą Daugnoraitė-Vičiulienę.

Birutė NAUJOKAITIENĖ

Laisvė būti savimi...

Kauno Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje įvyko renginys „Laisvė būti savimi“, skirtas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 25-mečiui.

Apie Lietuvos nepriklausomybės ženklus kalbėjo profesorius Stanislovas Sajauskas. Vytauto Didžiojo karo muziejaus direktoriaus pavaduotojas dr. Steponas Gečas susirinkusiuosius supažindino su paminklais Laisvei ir Nepriklausomybei. Prieškario Lietuvos užsienio reikalų ministro Juozo Urbšio duktėrė Marija Urbšytė pasidalijo prisiminimais apie tremties dienas prie Laptevų jūros.

LPKTS tarybos narys, Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyriaus pirmininko pavaduotojas bei Švietimo komiteto pirmininkas Zigmantas Tamakauskas parodė Ingos Berulienės, Andriaus Vašnio, Justino Lingio ir Algilio Liutkevičiaus sukurtą filmą „Pasijutau lietuviu esas“. Šis filmas pirmą kartą buvo pristatytas Kudirkos Naumiestyje dr. Vinco Kudirkos muziejuje 2009 metų spalio 23 dieną, minint Vinco Kudirkos mirties 110-ąsias ir „Varpo“ pasiodymo 120-ąsias metines. Šiame filme įtaigiai panaujota istorinė, archyvinė medžiaga, kai kurie vaidybinių elementai. Filmas pasakoja apie dr. Vinco Kudirkos gyvenimo ir kūrybos kelią, svarbiausią jo gyvenimo momentą – apsisprendimą grīžti prie savo šaknų, būti samoningu liečiuviu: „Atvažiavęs studijuoti į Varšuvą, jaučiausi tikras lenkas, savas tarp savų. Sekėsi ben-

drauti su lenkiškai kalbančiais moksladraugais, domėjausilenkų kultūra – literatūra, muzika, daile. Tačiau aplinkybės susiklostė taip, kad būnant čia, Varšuvoje, įvyko tai, kas mano gyvenimą pakeitė iš esmės: pasijutau lietuviu esas“. Apie tai turėtume pamąstyti visi, besiskantys šių dienų gyvenimo sūkuriuose.

Muzikinė programos dalį atliko Kauno Juozas Naujalis muzikos gimnazijos jaunieji atlikėjai, vadovaujami Gailės Markevičienės.

Renginio atlikėjams padėkojo bibliotekos vadovybė ir įteikė kiekvienam pavasario gėlės žiedelį bei Kovo 11-osios Akto kopiją, o renginio viešnia – Lietuvos skautijos Kauno skyriaus vyr. skautininkė apjuosė Mariją Urbšytę, Stanislovą Sajauską ir Zigmą Tamakauską trispalvėmis šilko juostomis su užrašu „Lietuva“. Renginyje gausiai dalyvavo Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų mokyklos mokiniai ir jų mokytojai.

Po oficialios programos dalių renginio dalyviai turėjo progos apžiūrėti bibliotekoje parengtas parodas: „Lietuvos nepriklausomybės ženklai“ (iš prof. Stanislovo Sajausko faleristikos bei ikonografijos rinkinių), „Lietuvos kovos už laisvę 1794–1918“ (Ricardo Vainoros filatelijos rinkinys), „Sąjūdis – Baltijos kelias – Kovo 11-oji“ (prof. Liudo Mažyliaus rinkinys) ir „Tautiškos giesmės kelias“ (dr. V. Kudirkos gyvenimo ir veiklos tyrinėtojo Romo Treiderio dokumentika).

Aldona GRIGAITIENĖ

Gabrielius LANDSBERGIS: Kiekvienas partizanas, gynęs Lietuvą, kiekvienas tremtinys, saugojės Tėvynę širdyje, šiandien yra didvyris

Praejo 66 metai nuo „Bangų mūšos“ („Priboj“) trėmimų, kai 30 tūkstančių lietuvių svetimos valdžios buvo nubloksti iš savo gyvenimų į išmėginimų pilnā tremtį. Dar keli dešimtmečiai ir nebeliks tų, kurie galėtų papasakoti apie savas tremtinio gyvenimo patirtis. Jei niekas nesikeis, mokiniamas Lietuvoje beliks tik statistika ir šalti vadovėlių lapai. Kad taip neatsitiktų, būtinės didelės ir sutelktos pastangos ir iš visuomenės, ir iš valdžios pusės. Tremčių ir partizaninio pasipriešinimo istorija turi būti žinoma ir mokoma ne tik kiekvienoje Lietuvos mokykloje, bet ir priemonėmis visame pasaulyje.

Šiandien, kai dabartinis Kremliaus režimas vėl pasitelkės karinę jėgą okupuoja nepriklausomų valstybių teritorijas, vėl žudomi nekalti žmonės, vėl pasitelkiama propaganda ir istorijos klasojimai, kaip niekad svarbu būti susitelkusiems, tvirtiems su savo vertybėmis, liudyti tiesą ir neleisti suklastoti istorijos.

Šiandieninėje Rusijoje vėl matome pastangas reabilituoti Staliną. Žymi Stalinocitaskelbia, kad vieno žmogaus mirtis yra tragedija, dešimties – didelė tragedija, o tūkstančių – tik statistika. Ištis panašu, kad šie žiaurūs žodžiai gali tapti tiesa, nes Stalinas kaimyninėje Rusijoje tebéra vertinamas kaip vienas didžiųjų tautos vadų, prisimenamos ar jam priskiriamos neva pozityvios jo charakteristikos, o dešimtys tūkstančių savo gyvybę paaukojusių tremtinį bandomijų istorijos vadovėlius nurašyti vien kaip skaičiai, kurie užpilda lenteles ties skirniu „Aukos“.

Kiekvienos tautos savimone ir tikslą eiti į priekį skatina ne tik didvyriškumo, pergalii, bet ir skriaudų istorijos. JAV šiandien išlieka pasaulio galybe dėl to, kad prisimena, kaip naujakuriai ir emigrantai auksosi dėl ateities, kurioje dabar gyvena jų vaikaičiai. Iš Seinojo Testamento atkeliaujančios istorijos suteikia pamata dabartinei Izraelio valstybei. Rusija tebebungia savo imperinių pasakojuimą tironiškų valdovų gijomis.

Lietuva, nors ir nesyk trinta nuo žemėlapio kaip valstybė, šiandien ir toliau pasakoja savo istoriją. Galime kalbėti

apie senovės didybę – LDK nuo jūros iki jūros, bet to nepakanka, nes istorija yra ne vien šlovė, bet ir vienybės išbandymai. Vienybės, kai šeimos buvo draskomos ir prievara mėtomos po pasaulį, kai už tūkstančių kilometrų kaupose palikę artimuosius žmonės grįždavo gimtinėn. Mūsų tauta yra viena iš nedaugelio, kuriai privalu nepamiršti trėmimų ir vis priminti pasauliu mūsų tėvynainių pasiaukojimą, kančias ir kovą už tautos laisvę.

Nepriklausoma Lietuva per pastarajį ketvirtį amžiaus ēmė viešai pristatyti savo didvyrius, kurie nelaimėjo tokią žemėšķių mūšių, kaip LDK kunigaikščiai, bet laimėjo teisę mums toliau būti tauta. Knigos ir filmų apie partizanus, susitikimai su paskutiniaisiais tikrai daro savo – jaunimas ima suvokti, ką nuveikė Jonas Žemaitis-Vytautas, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Lionginas Balukevičius-Dzūkas ir kiti. Tai geros iniciatyvos, bet tai tik pradžia ir maža dalis.

Šviesūs mokslo ir kultūros žmonės, ūkininkai, kurie savo sunkiu darbu išmaitino gausias šeimas, tėvai, kurių sūnūs ir dukters iškeliavo į miškus partizanauti... Didelė dalis tautos žiedo, kurį sukūrė lais-

va tarpukario Lietuva, buvo barbariškai nuskinta. Šią netekti būtina suvokti ne kaip staliniam mąstymui palankius skaičius, bet kaip asmenis, mūsų šalies kankinius, patriotus ir didvyrius.

Konservatyviamė mąstyme svarbią vietą užima didžioji demokratija tarp mirusuju, gyvuju ir dar gimsiančiu. Ši demokratija palaiko gyvąjį bendruomenės atmintį, kurią gyvieji yra įpareigojami perduoti ateities kartoms kaip tai, kas vertingiausia. Tremtiniai atsimimai, ne mažiau nei partizanai, tarpukario intelektualai ar kitų Lietuvos herojų, yra verti išlikti su po mūsų būsiučiais, nes savye jie neša priminimą apie moralės, pasiaukojimo ir laisvės svarbą.

Todėl reikia vis priminti, kad trėmimai yra mūsų istorijos randas – komunizmo bandymas išpjauti mūsų tautos savastį, apie kurią ilgainiui neturėjo likti jokio žodžio. Politiniai kalinių ir tremtiniai, laisvės kovotojai savo pavyzdžiu liudija ir stoja į kovą su Stalino šmékla ir šiandien. Ta pareiga yra nenutilti ir liudyti jaunajai kartai, studentams, moksleiviams žinią, kad net ir didžiausiai likimo išbandymai yra įveikiami, jei tik neprarandame tikėjimo. Tam, kad Lietuva gyvuotų.

Skaitytojų mintys

Ar nori turėti savo Tėvynę?

Ne taip seniai paminėjome savo laisvės ir neprisklausomybės 25-ąjį gimtadienį. Sveikoji Lietuvos dalis gražiai įprasmino šią svarbią datą. Ne tik dienėji miestai, bet ir atokūs miesteliai. Per ketvirtį amžiaus daug gražių žiedų išskleidė visose mūsų gyvenimo srityse. Ypač džiugina jaunimas, pamažu išsiliejantis į visuomenės gyvenimą. Deja, šalia gražių žiedų suvėso ir piktžolės. Aktualiausia pastaruoju metu yra išlaikyti, išsaugoti ir apginti tai, ką sukūrėme per 25 metus. Ir ką gi mes matome?

Stai bangoja per visą kraštą diskusijos ir „nuomonės“ apie privalomą karinę tarnybą. Spekuliuojama procentais – kiek eitų ginti Lietuvos, kiek – ne. Per šiuos metus Lietuvoje priaugo ne tik gražaus kūrybingo jaunimo, bet ir lepių – mamytės sūnelių. Dzūkai pasakyti: nuo gero gyvenimo vienai „išrupūžėjo“. Spekuliuoja demokratija, tolerancija, pacifizmu, kad tik nereikėtų eiti į privalomą karinę tarnybą. Tokios diskusijos skamba šventvagiškai. Net ir liaudies dainoje dainuojama: „Nepabuvės kareiveliu, nebus geras artojėlis“. Sveiku protu nesuvokiamu, kai dėl šios šventos pareigos dar ir referendumas siūlomas. Jeigu ateitį neduok, Dieve, diena, kai reikėtų gintis, gal ir tada siūlysime referendum

mą? Neausdamas pereigos Tėvynei niekada nebūsi laisvas. Tokie lepšiai neatskrido iš Marso. Jie užaugo mūsų, lietuvių, šeimose.

Tad nieko stebėtino, kai į viešumą prasismelkia ir kai kurių „mamyčių“ nuomonė: „Aš nenoriu karo, nenoriu, kad mano sūnus imtų į rankas ginklą“. Nė vienas normalus žmogus ar valstybė nenori karo. Tačiau kartais tenka gintis. Tad ar nepriminus tokiomis „mamytėmis“ partizanų Motinų, kurios laimino savo vaikus, žinodamos, jog siuncią į mirtį. Jos suprato šventą pareigą Tėvynei. Dabar lepšiai, užaugę prie „mamos sijono“, filosofuoja, reikia ginti savo Tėvynę ar ne. Mes niekada nebūsime saugūs, kol toleruosime tokius „artojėlius“. Norisi tikėti, jog mūsų šaunios merginos padarys „sarmatą“ lepiams. Jų ir vyrais pavadinti neapsiverčia liežuvius.

Rinkimams į savivaldą susiformavo keletas „vieningų“ darinių, kurie (bent jau savo pavadinimu) labai artimi „Jedinejai...“ – žinome, kas tai yra. Jeigu iškiltų Lietuvai būtinybė gintis, kas gali atsitikti su tais „vieningais“ dariniais?

Taigi vietoje beprasmių debatų dėl šauktinių kariuomenės siūlau kelti klausimą: AR NORI TURĖTI SAVO TĖVYNĘ?

Lina JUKONIENĖ

Dėmesio!

Kovo 28 d. (šeštadienį) Kauno įgulos karininkų rūmovėje (A. Mickevičiaus g. 19, Kaune) įvyks LPKTS XXII suvažiavimas.

Darbotvarkė

9.30 val. delegatų registracija.

10.30 val. suvažiavimo pradžia.

10.45 val. moksleivių sveikinimas.

11.10 val. atkurtai Lietuvos nepriklausomybei – 25.

11.35 val. pirmininkaujančiųjų, sekretoriato rinkimai.

11.40 val. darbotvarkės, reglamento, balsų skaičiavimo komisijos tvirtinimas.

11.45 val. svečių pasisakymai.

12.15 val. LPKTS pirmininko pranešimas.

12.30 val. LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita.

12.45 val. Revizijos komisijos ataskaita.

12.50 val. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaita.

12.55 val. pasisakymai dėl ataskaitų.

13.10 val. LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas.

13.20 val. LPKTS įstatų papildymai ir pakeitimai.

Nutarimo Nr. 4 tvirtinimas.

13.30 val. LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 5, 6) (dėl asociacijos LPKTS minimalaus nario mokesčio, dėl LPKTS narių stojamųjų įnašų ir nario mokesčio mokėjimo tvarkos) tvirtinimas.

13.40 val. diskusija.

14.00 val. pareiškimai, rezoliucijos.

14.10 val. suvažiavimo uždarymas.

Ivykiai, komentarai

Kur prasideda valstybės išdavimo riba?

Berods įsisiūbavus prezidento Rolando Pakso apkaltos skandalui, Lietuvos Respublikos prezydentas Valdas Adamkus ištare aukso žodžius – „o kur tada prasideda valstybės išdavimo riba?“ Šis Prezidento klausimas šiandien aktualus kaip niekada, nes atėjo laikas, kai, prisdengiant demokratiją ir žodžio laisve, ne tik tyčiojamas iš valstybės ir tautos, bet ir raginama kovoti su demokratine santvarka ir valstybės politika. Trumpai tariant – griauti nepriklausomą Lietuvos Respubliką. Tokiu, savo esme antivalstybinių, žiniasklaidos priemonių internete, spaudoje, televizijoje buvo ir dar yra ne viena. Vieinos iš jų aiškiai prorusiškos, kitos – tik iš pirmo žvilgsnio atrodo neturinčios su Kremliu niko bendra. Yra ir dar viena jų atmaina – balansuojančios ant ribos, kai, kritikuodamos tariamas negeroves, rizikuoją nuslysti į parankias Kremliu miglas.

Purvasklaida virtos antivalstybinės veiklos bendrininke

Niekas neabejoja, kad žodžio laisvė yra pamatinė demokratijos vertybė, bet ar tai tas atvejis, kai turime ją besalygiškai pripažinti? Jei tai būtų tik konkreti, pagrįsta faktais ir argumentais kritika, reikėtų tik džiaugtis ją reiškiančių piliečių sąmoningumu, tačiau matome visai ką kita – mela gingus teiginius (sumanai įpa kuotus pagal visas propagandas taisykles), šmeižtą, patikilių žmonių mulkinimą ir panasius. Deja, tai tėiasi Lietuvoje nuo pat nepriklausomybės atkūrimo – iš pradžių kranksėjo „krankliai“, vėliau gliciu melu nuodijo orą Borisovo ir Romanovo „laikraštėliai“, šiai laikais pasijutė nebaudžiami iš valstybės vadovų tyčiojasi pigios „vakaro žinios“ ir „respublikos“, „laisvi laikraščiai“ ir „karštū komentara“. Ilgainiui išryškėjo aiški tokii laikraštalaikių puolimo kryptis – tai prorusiškai politikai nepritariantieji politikų šmeižimas ir pjudymas, nesiskaitant su priemonėmis. Pirmiausia, be abejo, puolami Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos atstovai, kitų partijų, kurios palaiko Lietuvos poziciją Ukrainos atžvilgiu, politikai, Prezidentė, europarlamentarai.

Tiesos dėlei verta pastebėti, kad kai kurios partijos patyliukais džiaugėsi, kad taip aršiai puolama TS-LKD, kol tas puolimas neatsisuko ir prieš

jas... (Idomu, ar jos bent kiek suvokia savo „nuopelnus“ leidžiant įsigalėti tokiai antivalstybine virtusiai kampanijai?) Kieno puseje kovoja šie laikraščiai, vykstant informacijam Kremliaus karui prieš Vakarus, manau, įrodinėti ne reikia.

Regioninė žiniasklaida – pažeidžiama

Valstybės saugumo departamentas (VSD) yra perspėjės, kad dėl sunkios ekonominės padėties regioninė žiniasklaida taps užsienio specialiųjų tarnybų taikiniu (greičiausiai jau ir tapo, jei VSD apie tai prabilo garsiai).

Štai keletas citatų iš vieno rajoninio laikraščio: „Istorikai labai dažnai kuria mitą. Vie nos mitas buvo kuriamas nepriklausomoje smetoninėje Lietuvoje, kitoks – sovietinėje, dar kitoks – šiuo metu. (...) Istorikai apie tuos įvykius gali kurti mitą pagal vyraujančią ideologiją, nes nieks tų mitų jau nebegalės paneigti. (...) Šiai laikais bene populiausias mitas yra apie tai, kad Sovietų sąjunga buvo absoliutus blo gio valstybė (...) Daugelis žurnalistų ir šiandien privalo cenzūruoti save ir rašyti tik tai, kas atitinka oficialią valstybę, o taip pat ir redaktoriaus nuomonę. Eiliniai darbuotojai gali tik pasvajoti apie tokią demokratiją, kuri egzistavo so vietmečiu...“

Ar reikia diskutuoti apie tokius „rašinius“? Reikia, bet... neįmanoma – todėl, kad ginčytis su sveikam protui prieštaraujančiais „teiginiais“ yra beviltiškas, beprasmiškas ir bereikalingas laiko gaišimas. Ir dar dėl vienos priežasties neverta ginčytis – sovietinio rojaus liaupsintojui rūpi ne teisybė, bet propaganda! Kai žmogus mauna ant vieno kurpalio prieškario Lietuvos, so vietinius ir dabartinius istorikus, akivaizdu, kad jo tikslas – suniekinti prieškario ir šiandieninius Lietuvos mokslininkus, neva, jie, kaip ir komunistų partijos politrukai, rašė ne istoriją, bet ideologiją. Todėl, girdi, nereikia tikėti nei šiandieninių istorikų darbais tyrinėjant komunistinio režimo nusikaltimus, nei jų darbais apie politinę Lietuvos raidą po 1990 metų kovo 11 dienos.

Be abejo, tokiuose „rašiniuose“ visuomet randama progos iškeikti Landsbergi, Kubilių ir konservatorius. Tai provincijoje užsnūdusiam žmogeliui, jau įtikėjusiam, kad neabejotinai „prie rusu buvo geriau“, tokie prakeiksmai su-

veikia kaip balzamas ant pavargusios būties (dažnai – nuo pigaus, bet stipraus alaus). Viską vainikuoja patyčios iš „supuvusių Vakaru“ – ten neva vieni iškrypėliai, vaikų atimėtojai ir žiaurūs išnaudotojai. Turint mintyse, kad pagrindiniai regioninės spaudos skaitytojai yra vyresnio amžiaus kaimo gyventojai, nesinaudojantys internetine žiniasklaida, nereikia stebėtis, kodėl provincijoje neretai vyrauja prorusiškos nuotaikos (mat „prie rusu buvo geriau“).

Nesakau, kad pateiktos citatos yra Kremliaus papirkto žmogaus darbas, tačiau kas verčia spausdinti tokius klijedesių regioninių laikraščių redaktorius?

Televizija – galingas propagandinis ginklas

Remiantis apklausų duomenimis, didesnė žmonių dalis kaip informacijos šaltiniu mieliau naudojasi televizija nei laikraščiais. Tad nenuostabu, kad informacijos skleidėjai televizijai skiria ypatingą dėmesį. Skiria tam didžiulį dėmesį ir Kremliaus propagandininkai, puikiai suprantantys, kad užkirsti kelią televizijos skleidžiamai priešiškai propagandai puolama valstybė neturi šansų (juk televizijos kanalo, kaip platinamo šmeižikiško laikraščio, nekonfiskuosis). Be to, veikia ir tai, kad ta propaganda – nebūtinai tiesmukiška agitacija prieš valstybę: tai gali būti kultūros laidos, meninių filmai, tačiau ne bet kokie, o sumanai parinkti, angažuoti, skiepijantys prorusiškumo idėją.

Kitąkart užtenka savų „propagandininkų“, dirbančių neaišku kam. Skandalingoji Rūta Janutienė savo „diskusijų“ laidoje nuolat kala į galvą „nuskurdusios, beteisės Lietuvos“ įvaizdį. Ji bando įtikinti, kad Lietuvos provincijoje gyvena užguiti, nuskurdę ir jokios vilties ateityje nemantantys žmonės, todėl jų nereikia smerkti, kai šie sako, kad „suktikų rusus su gėlėmis – kad tik šie išspjautų vietinę chuntą“. Stop, paskutinis žodis dažnai girdimas Kremliaus propagandoje – taip Putino agitatoriai tyčiojasi iš teisėtos ukrainiečių išsirinktos valdžios. Sutapimas?

Žinoma, jos laidoje būtinai dalyvauja kokie nors „visuomenininkai“ (dabar labai populiaru persikrikštysti iš „politiko“ į „visuomenininką“), seni antikonservatoriai ir aršūs Landsbergio bei Kubiliaus nekentėjai, stambiausias Lietu-

vos žemvaldys, besidedantis didžiausiu patriotu, pensininku „gynėja“, teigianti, kad Lietuvoje pensininkai baigia išmirti iš bado (taip ir norisi jai pasakyti: ponia, o kodėl jums nepaaukojus skurstantiems pensininkams savo tviskančių papuošalų, kuriais žerite lyg kalėdinė eglutė?). Parenkamas ir „vox populi“ iš gatvės – koks nors buvusio stambaus komunistinio bonzos našlė (teigianti, kad prie rusu žmonės buvo nuoširdesni, sveikindavosi iš tolo – kur tau nesisveikins, juk viršininko žmona!). Kokio tikslo siekia laidos rendėja, sukphiesdama tokią publiką? Objektyviai sukritikuoti kokį nors negatyvų reiškinį? Nieko panašaus. Kalbama, kokia yra bloga Lietuvos valdžia, kaip ji nuskurdino žmones, esame praradę savo valstybę, mūsų elitas nepasitiki savo tauata – daroma „išvada“. Trumparam sutikime, kad tai teisybė. Ir ženkime kitą žingsnį – pasinaudokime demokratijos su teiktomis galimybėmis pakeisti blogą valdžią – eikime į rinkimus ir išsirinkime gerą. Bet apie tai nekalbama, net neužsimenama, arba metama – „visi jie vienodi“. Suprask, tik „atėjės rusas“ gali pakeisti situaciją...

Seniai lauktas veiksmas

Rasa Juknevičienė savo „Facebook“ paskyroje pasidžiaugė ne šiaip sau: „Šiandien daug gerų žinių. Grąžinta privalomoji taryba, patikrintas tranzitinis traukinys iš Rusijos, pradėti tyrimai prieš Kremliaus agitatorius. Dėl pastarųjų – ketetas pastebėjimų.“

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad kažkokia Bartašiūnaitė su kompanija nevaidina jokio didesnio vaidmens. Tačiau dabartinė Krymo prokurorė kažkada buvo vietinė Bartašiūnaitė.

Iki 1940-ųjų okupacijos Lietuvos beveik niekas nežinojo sovietinio agento Sniečkaus, o apie tai, kad kažkokis Paleckis taps okupantu „prezidentu“, žinojo tik giliai Kremliai. Todėl gerai, kad atidžiai dairomės jau dabar.“

Kas gi taip pradžiugino netik R. Juknevičienę, bet ir kiekvieną padorą Lietuvos pilietį?

Kovo 19 dieną „15 min.lt“ pranešė, kad „Seksperte save vadinanti Milda Bartašiūnaitė – ne vienintelė veikėja, kurią ketvirtadienį ryta pažadino kriminalinės policijos pareigūnai. Kratos buvo atliekamos Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliauose, Trakuose. Generalinė prokuratūra ir kri-

minalistai atlieka didelės apimties įkiteisminį tyrimą dėl organizuotos antikonstitucinės veiklos.

Kriminalistams pavyko nustatyti tinklą asmenų, kurie Lietuvoje organizuoja ir agituja jaunimą netiesiogiai palaiyti prorusiškas partijas, judėjimus, organizuoti piketus prieš teisėtai išrinktą Lietuvos valdžią, narystę NATO ir Europos Sajungoje, taip pat – euro įvedimą ir kitus ekonominius, socialinius reiškinius. Kratos atlirkos M. Bartašiūnaitės, Giedriaus Grabausko ir Žilvino Razmino namuose.

Šių metų sausio 15 dieną, po „15 min.lt“ publikacijų apie Panevėžyje, Tauragėje ir Jurbarke platinamus propagandinius lapelius, Generalinė prokuratūra pradėjo įkiteisminį tyrimą dėl organizuotos antikonstitucinės veiklos. Medžiaga buvo perduota Klaipėdos apskrities vyriausiajam policijos komisariatui, tyrimo ėmėsi Sunkių nusikaltimų tyrimų valdyba. Kratos buvo atliekamos ir pas asmenis, kurie atsakingi už kelis propagandinius internetinius puslapius. „15 min.lt“ jau rašė, kad prie šių portalų kūrimo prisidėjo šiaulietis radikalas Ž. Razminas. Šaltiniai teisėsaugoje teigė, kad tuose internetiniuose puslapiuose „skleidžiama informacija, raginanti burtis į grupes kovai su Lietuvos valdžia, JAV ir tarptautinėmis struktūromis, kurių narė yra Lietuva“. Puslapiai turinys taip pat yra nukreiptas prieš eurą, ragina nacionalizuoti teisėtai Lietuvos veikiančių verslo subjektų turtą.

Tai, kad tyrimas atliekamas dėl organizuotos antikonstitucinės veiklos, leidžia daryti prielaidą, kad M. Bartašiūnaitė ir kiti prorusiški veikėjai galėjo veikti suderinė veiksmus.“

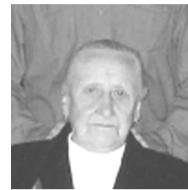
Kai prie Igulos bažnyčios susirinkęs būrelis išgamt koneveikia ES ir NATO, tyčiojasi iš didvyriškos ukrainiečių kovos su okupantu, vargu ar daug atsiras kauniečių, pritariančių jiems – per daug akivaizdi proputiniška propaganda. Bet prisiminkime nesenai vykusi referendumo dėl žemės ūkio paskirties žemės pardavimo užsieniečiams vajų – socialiniuose tinkluose pasirodė paskyros, raginančios „būti vieningiem“ ir nepasiduoti „okupantams“. Idomu, kiek patriotiškų nuostatų, tačiau menkos politinės nuovokos, žmonių „pasimovė“ ant tokijų „būkime vieningi“ platinamos agitacijos?

Gintaras MARKEVIČIUS

Sveikiname

*Jaunystei nespėjus nužydėti,
teko Sibiro šalčius iškentėti.
O sugrįžus į namus... vėl kovoti –
už save, vaikus, našlaičius vaikaičius.
Bet viskas atėjo, praėjo ir liko tik
šiandienas –
vaikų, vaikaičių, provaikaičių džiaugsmo kupina.*

Buvusių tremtinę **Anastaziją KUČINSKIENĘ** sveikiname **95-ojo** gimtadienio proga ir linkime sveikatos bei stiprybės.

Šeimos nariai

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname **Eleną ALKEVIČIENĘ**.

Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės ir Dievo palaimos.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Su vyturio čiulbesiu, upelio gurgesiui, su sulos lašu ir gluosnio pumpuru mažu sveikiname LPKTS Rokiškio filialo narius, kovo mėnesį švenčiančius jubilieju:

85-ąjį – Aldoną MEILUTĘ ir Stasę DRUČKUTĘ-ŠEŠKIENĘ,

75-ąjį – Janiną PAJADAITĘ-BARSUKOVIEČIENĘ ir Eugeniją BALTAKYTĘ-KIRSTUKIENĘ,

70-ąjį – Ireną Kazimierą TRAVINĄ,

55-ąjį – Laimutę ČEPUKAITĘ-AZARČENKOVĄ.

Telydi Jus sėkmę, sveikata ir Švč. Mergelės Marijos globą.

LPKTS Rokiškio filialas

velio išgyvenimų istoriją.

V i n c a s Lengvelis gimė 1902 metų balandžio 16 dieną Balšupių kaime, Marijampolės apskrityje. 1924–1930 metais tarnavo ulonų pulke, 1927–1930 metais

Baltijos valstybių piliečių, Švedijos išduotų sovietų saugumui, susitikimas 1994 m.

mokėsi policijos mokykloje. Nuo 1930 metų iki 1941 metų pirmosios pusės dirbo apskrities nuovados viršininku Šakiuose, vėliau – pasienio policijos rajono viršininku įvairiuose pasienio su Lenkija, Latvija ir Vokietija ruožuose. Vinco žmona Zinaida Soncev buvo rusų-vokiečių kilmės, tad 1941 metais repatriavavo į Vokietiją, kur susitiko su vyru. 1941 metų rugpjūtį V. Lengveliui pavyko gauti Vokietijos pilietybę, ta proga jo pavardė buvo pakeista į Lengwell. Po daugelio metų, grįžęs iš sovietų lagerių, jis sužinojo, kad žmona likusi sovietų okupuotoje zonoje ir atvykti pas vyrą neketina. Vinco seserys Petrė Butanavičienė ir Marija Pečkauskienė su šeimomis tuo metu jau buvo ištremtos į Sibirą.

Ikarovo veiksmus V. Leng-

Dékojame nuo karos nu-kentėjusiems Ukrainos žmonėms paaukojusiems – Alvydui Semaškai – 50 eurus, Evaldui Lašui – 20 eurus, Antanui Rašinskui – 30 eurus, Onai Aldonai Tamošaitienei – 30 eurus, Kotryna Macijauskienei – 20 eurus, Antanui Venskui – 100 eurus, Elenai Daugalienei – 20 eurus, Barborai Jankauskienei – 145 eurus, Vytautui Stuogui – 50 eurus, Gintarui Čagui – 50 eurus, LPKTS Kėdainių filialui – 145 eurus, Aldonai Valerijai Macytei – 30 eurus, Valerijai Balnienei – 10 eurus, UAB „Alytaus spaustuvė“ – 300 eurus, Povilui Jakučionui – 20 eurus, Petronelei Žikienei – 20 eurus, Henrikai Almonaitienei – 50 eurus, Vaclovui Petrauskui – 50 eurus, LPKTS Anykščių filialo nariams: Birutei Žilinskienei – 10 eurus, Broniui Tvarkūnui – 10 eurus, Aldonai Juodzevičienei – 10 eurus, Napoleonui Kalibatui – 10 eurus, Rimai Šilinienei – 10 eurus,

Marijai Tamošiūnienei – 3 eurus, Stasei Damiliavičienei – 5 eurus, Stasei Kielienei – 10 eurus, Bronei Kiaušienei – 2 eurus, Albertui Paškevičiui – 20 eurus, Genei Pratapienei – 5 eurus, Algirdui Grinai – 30 eurus, Rimai Žukavičienei – 7 eurus, Julijai Kaminskienei – 5 eurus, Leonui Zlatkui – 40 eurus, Liudvikai Danielienei – 10 eurus, Edmundui Urbonui – 10 eurus, Antanui Meškauskui – 10 eurus, Danutei Paulavičienei – 10 eurus, Gerimantui Kaklauskui – 10 eurus, Jonui Kadžionui – 20 eurus, Danutei Trumpienei – 10 eurus, Birutei Stonienei – 10 eurus, Liudvikai Patumsienei – 5 eurus, Onai Adomonienei – 10 eurus, Teklei Prudnikovienei – 10 eurus, Algimantui Vaitiekūnui – 25 eurus, Bronislavai Vaitiekūnaitei – 25 eurus, Algimantui Kemėšiui – 10 eurus, Antanui Baltrimui – 5 eurus, Rimantui Gržui – 5 eurus, Primai Petrylienei – 10 eurus; LPKTS Alytaus filialo nariams: A. Liaukui – 50 eurus, S. Tamašauskienei – 15 eurus, B. Petuškienei – 10 eurus,

Padėka

O. Liutkauskienei – 10 eurus, I. Kaškonienei – 10 eurus, M. Padegimienei – 10 eurus, P. Poteliūnui – 10 eurus, Z. Bartkui – 10 eurus, M. Makrecovai – 10 eurus, B. Ramanauskui – 7 eurus, G. Marčiulioniui – 5 eurus, O. Jonikienei – 5 eurus, R. Požerai – 5 eurus, A. Urbeliui – 5 eurus, M. Zaveckienei – 5 eurus, I. Baranauskienei – 5 eurus, I. Puškorienei – 5 eurus, M. Čeikienei – 5 eurus, S. Labuliu – 5 eurus, J. Kamblevičiui – 5 eurus, J. Nevuliui – 5 eurus, J. Smolskiui – 5 eurus, E. Beliauskienei – 5 eurus, N. Barkauskienei – 5 eurus, B. Cibulskienei – 4 eurus, A. Anankai – 4 eurus, O. Lenkauskaitė – 4 eurus, S. Žečiui – 3 eurus, V. Vidžbalienei – 3 eurus, A. Navickienei – 2 eurus, J. Urkienei – 2 eurus, J. Valatkevičiui – 1 eura, J. Morkeliūnui – 1 eura.

**LPKTS pirmininkas
Gvidas Rutkauskas,
TS-LKD PKTF
pirmininkė Vincė
Vaidevutė Margevičienė**

Iš Švedijos – į sovietų nagus

labai lengvas – kariškiai išeido – vo pasivaikščioti, pagrybauti, žaisdavo futbolą su švedais, kas savaitę gaudavo pinigų ir laukė žadamo išlaisvinimo. Norintys galėjo dirbtį fabrike ir durpių įmonėje.

„Bet vieną dieną pastebėjome, kad apsauga buvo labai susiprinta. Tai buvo 1945 metų rugpjūtį. Vieną dieną atvykėvėnės švedų karininkas, kuris mus klausė, kas nori vykti į Abesiniją organizuoti ten kariuomenę, nes esą numatyta mus išduoti Sovietų sąjungai. Tai girdėdami, dauguma užsi- rašė Abesinijon. Mūsų ūpas krito, nustojo į dirbtį. Mus vėl grąžino į stovyklą. Ten jau neradome ankstyvesnio malonaus komendantu (buvo Lietuvoje kaip švedų attaché ir mums labai prijaučiančio). Naujas komendantas buvo labai žiaurus pulkininkas, švedas.“

Spalį pabaltjiečiai buvo išplukdyti į Ohiuso uostą Švedijoje, kur lydimi kariuomenės buvo perkelti į stovyklą netoli Kristianstado, paskui lapkritį – į Renesletės (Ränneslät) stovyklą. Kitą mėnesį pabaltjiečius atskyrė nuo vokiečių. Čia jie buvo lankomi įvairių dvasininkų, tarp jų ir baptistų kunių Juozo Tadarausko.

(keliamas į 8 psl.)

lis tiesiogiai išitraukė 1943 metų rugpjūtį, kai po poros metų darbo Vokietijoje gržo į Lietuvą atostogų ir Prienuose išstojo į savisaugos dalinį. Jis éjo kontrolės atsparos punkto viršininko pareigas geležinkelio ruože Šiauliai–Tauragė, kur jo pareiga buvo kovoti prieš raudonuosius partizanus, puldinėjančius traukinius. Priartėjus frontui, 1944 metų birželį prasiveržė su savo daliniu iš apsuptys ties Šiauliais. Kartu su lietuvių dalinių likučiais, sutelktais Pagėgiuose ir Tilžėje, buvo perkeltas į Drezdeną šešių savaičių mokymams.

Rugsėjį jo dalinys pasiūstas į Dancigą, iš ten laivu – į Kuršą. Po kapituliacijos 1945 metų gegužės 8 dieną jo bataliono štabo karininkai atvyko į Paviluostą, kur atėmė išžvejo motorinę valtį išplaukė į Gotlandą. Laivelyje buvo

V. Lengvelio dar buvo lietuviai: 256-ojo bataliono vadas mr. Pranas Ambražiūnas, kpt. Valdemaras Langys (Langė), vyr. ltn. Jonas Jančys, vyr. ltn. Justinas Plevokas-Juozapavičius, ltn. Soteras Vosylius, viršila Vacys Ingelevičius, bataliono gydytojas ltn. Vincas Zenkevičius, viršila Stasys Dranseika ir eilinis Pranas Plaškys.

Švedijoje

Kelionė įki Švedijos truko dvi su puse paros. Pakeliui lietuvių kelis kartus buvo apšaudyti sovietų lektuvų, nepastebėti praplaukė pro du sovietų povandeninius laivus ir galiausiai prie Gotlando krantų buvo sutiki švedų patrulių, kurie išvargusius išnešė ant kranto. Švedų karininkai juos priėmė maloniai, ir pradžioje režimas internuotųjų stovykloje buvo

2015 m. kovo 27 d.

Lietuvos kariuomenės brigados generolas Klemensas Popeliučka

Gimė 1892 metų birželio 29 dieną Bučiūnų kaime, Pašvitinio valsčiuje, Šiaulių apskrityje, ūkininkų šeimoje. Pradinį išsilavinimą igijo pas tėvų ir kitų kaimynų samdomą mokytojų – daraktorių, vėliau – Bučiūnų pradinėje mokykloje. Šiaulių berniukų gimnazijoje baigė šešias klases, mokslus tėsė Kijeve. Baigės aštuntą vyru gymanazijos klasę, 1912–1913 metais studijavo Kijevo technikos instituto Susiesiekimo skyriuje.

Kario keliu

1913 metų lapkričio 13 dieną pradėjo tarnybą carinės Rusijos kariuomenėje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, dalyvavo Vakarų fronte kovose su Vokietija ir Austrija–Vengrija Galicijoje, Lenkijoje, Baltarusijoje. Jam suteikioti jaunesniojo kario, praporščiko, podporučiko, poručiko karinai laipsniai, pristatytas štabo kapitono laipsniui. Galicijoje buvo sužeistas. 1916 metais baigė Petrapilio karo inžinerijos mokyklą. Už narsumą, pasižymėjimą kautynėse su priešu, pavyzdingą tarnybą apdovanotas ordinais. 1918 metų vasarį kelių–tiltų kuopos vadavas K. Popeliučka demobilizuotas iš Rusijos kariuomenės grįžo į Lietuvą.

1919 metų balandžio 12 dieną savanoriu įstojo į neprieklausomos Lietuvos kariuomenę, paskirtas į Inžinerijos batalioną, po kelių mėnesių – Atskiros geležinkelį kuopos vadu.

1919 metų rudenį, bermontininkams išsiveržus į Lietuvą, geležinkelį kuopos sprogdintojai užminavo tiltus, geležinkelius, nuolat budėjo, ardė, sprogdino bermontin-

kų užnugaryje geležinkelius, tiltus, nutraukdami susiseiki-mą ruožuose: Radviliškis–Šilėnai, Šiauliai–Joniškis, Šilėnai–Lyduvėnai. Tai labai sunkino bermontininkų veiksmus.

1920 metais kuopa perforuota į Atskirajį geležinkelį batalioną, kurio vadu paskirtas mjr. K. Popeliučka. 1920 metų gruodį Klemensas Popeliučka vedė Vandą Bohdanavičiūtę ir apsigyveno Radviliškyje. Po penkerių metų sulaukė sūnaus Tado Algirdo.

1921 metais mjr. K. Popeliučkos vadovaujamas Geležinkelį batalionas nutiesė 1,4 kilometro geležinkelio šaką Nemakščių stotyje, pastatė 100 m ilgio ir 8 m pločio rampą Žeimių stotyje. 1922 metais bataliono kariai pastatė 15 metinių tiltą ir nutiesė 26 kilometrus geležinkelio, sujungusio Marijampolę su Kazlų Rūda.

1922 metais mjr. K. Popeliučka komandiruotas į Aukštutųjų karininkų kursus. 1923 metais K. Popeliučkai suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis. Jis paskirtas laikinai eiti Karo technikos valdybos štabo viršininko pareigas. 1924 metų vasario 15 dieną paskirtas Karo technikos valdybos štabo viršininku. 1925 metais reorganizavus Lietuvos kariuomenę plk. ltn. K. Popeliučka paskirtas Karo technikos inspektoriumi. 1927 metais paskirtas Karo technikos viršininku, išvyko mokytis į Prancūzijos aukštąjį karo mokyklą. Rugsėjo 27 dieną Lietuvos Respublikos prezidento aktu K. Popeliučkai suteiktas inžinerijos pulkininko laipsnis. Jam vadovaujant, modernizuoti kariuomenės daliniai.

1935 metais plk. K. Pope-

liukai suteiktas generolo leitenanto laipsnis ir jis paskirtas Karo technikos valdybos vadovu. Jo žinioje buvo 1-asis inžinerijos batalionas Kaune, 2-asis inžinerijos batalionas Radviliškyje, Ryšių batalionas ir Autorinktinė Kaune, Šarvuocių rinktinė Radviliškyje ir mokomas karo laivas „Prezidentas Smetona“ Klaipėdoje, nuo 1939 metų – Šventosios uoste.

1936 metais generolo leitenanto laipsnis pakeistas į brigados generolo laipsnį. Brigados generolas K. Popeliučka buvo gabus karininkas, todėl jo kilimas karjeros laiptais nieko nestebino. Jis daug rašė aktualiai karinės technikos klausimais „Karyje“, „Mūsų žinyne“, „Jūroje“ ir kituose to meto žurnaluose, knygoje „Karos technikos dalių 20-metis 1919–1939“. Buvo vienas iš iniciatorių kuriant ir išleidžiant šią knygą. Ižymus viuomenės veikėjas. Būdamas Kauno karininkų ramovės seniūnų tarybos nariu, statant Lietuvos karininkų ramovės reprezentacinius rūmus, išrinktas šių rūmų statybos komisijos nariu. 1937 metų Kau- ne iškilmingai atidaryti Lietuvos karininkų ramovės reprezentacinių rūmų.

Už nuopelnus Lietuvai brigados generolas K. Popeliučka apdovanotas 3-iojo laipsnio DLK Gedimino ordinu, 3-iojo laipsnio Vytauto Didžiojo ordinu, Lietuvos ir Latvijos Neprisklausomybės jubiliejinių medalių, už nuopelnus Lietuvos skautų – Svastikos ordinu.

Neleiskime nugrimzti užmarštin

1940 metų birželio 27 dieną Karo technikos valdybos viršininkas brigados generolas

K. Popeliučka atleistas iš pareigų ir, jam pačiam prašant, paleistas iš tikrosios karo tarnybos inžinerijos specialybės karininkų atsargą, pensiją.

1940–1944 metais dirbo Kauno suaugusių gimnazijoje matematikos mokytoju. 1941 metų sausio 22 dieną Popeliučkų šeimai ištiko skaudus smūgis – mirė jų vienintelis sūnus Tadas Algirdas, jam buvo 16 metų.

Išvengės represijų, 1944 metais K. Popeliučka su žmona Vanda pasitraukė į Vakarus. Gyvendamas Augsburge, Vokietijoje, pasitraukusiu iš Lietuvos Houstefeno stovykloje, dirbo radijo fabrike. 1945 metais, sukūrus pasitraukusiu lietuvių stovyklos komitetą, K. Popeliučka tapo komiteto pirmininku. 1948 metų spalio 25 dieną K. Popeliučka mirė. Palaidotas Augsburgo senosiose Haunstetter kapinėse. Vėliau kapinės buvo panaikintos, rekonstruotos į parką ir K. Popeliučkos paminklas bei kapavietė sunaikinta. Parko pakraštyje įrengta tik granito plokštė su užrašu „KLEMENSAS POPELIUČKA 1892–1948“. Lietuvos ilgamečio Lietuvos kariuomenės Karo technikos viršininko brg. gen. K. Popeliučkos tarnybos, veiklos atminimas nėra tinkamai įamžintas.

K. Popeliučkos našlė išvyko gyventi į JAV, Brukliną. Dirbo vienuolyno valgykloje.

1970 metais Vanda Popeliučkienė mirė. Palaidota Brukline, Cypress Hills kapinėse.

Klemenso Popeliučkos gyvenimo ir veiklos biografija plati. Surinkta per 100 nuostaukų. Renkama išsamesnė medžiaga leidiniui „Lietuvos kariuomenės brigados generolas Klemensas Popeliučka“.

Jei nesate abejingi Lietuvos istorijos išsaugojimui, prašome paremti knygos leidybą. Aukas perveskite į VšĮ „Gintarinė svajonė“ saskaitą:

AB Swedbank, sąsk. Nr. LT42 7300 0101 2506 6735, banko kodas 73000, įmonės kodas 300611806. Iš anksto dėkojame.

Brigados generolo Klemenso Popeliučkos šeimos gyvenimas susiklostė tragedijai, šeimos grandinė nutrūko, tačiau jo pasiekimai, atliliki darbai, nuopelnai Lietuvai ir atminimas visam laikui liks Lietuvoje.

Dim. plk. ltn. Algirdas DILIŪNAS

Petro Ibiansko paroda Kaune

Kauno įvairių tautų kultūros centre veikė Petro Ibiansko tapybos darbų paroda.

Dailininkas gimė 1941 m. Labūnavoje, Kėdainių rajone. 1948 m. kartu su šeima buvo ištremtas į Igarką, kur praleido 10 metų. Iškentėjo ir šaltį, ir alkį. Už poliarinėje Igarkoje tuo metu gyveno 16 tūkstančių gyventojų, iš jų šeši tūkstančiai tremtinių iš Lietuvos. Du tūkstančiai iš jų mirė dėl ekstremliaių salygų po pirmos žiemos.

Tremtyje Petras pajuto potraukį piešti. Neturėdamas dažų iš pradžių pieše anglukais. Vėliau kartu su kitais lietuviams lankė piešimo būrelį, vadovaujamą tremtinės dailininkės Mirzai Kangars iš Latvijos.

1952 metais su tévais ir trimis seserimis grįžo į Gimtąją Lietuvą. Tais pačiais metais išstojo į Kauno vidurinę dailės mokyk-

lą, baigės – į Vilniaus dailės institutą. Baigės studijas dirbo dėstytoju Tapybos katedroje, taip pat kūrybinį darbą: kūrė freskas, mozaikas, tapė paveikslus.

1980 metais Petras Ibiansk-

kas išstojo į Lietuvos dailininkų sąjungą. Prasidėjus Atgimimui aktyviai dalyvavo Sajūdžio, buvusių politinių kalinių ir tremtinių organizacijos veikloje.

1995 metais aplinkybių ver-

čiamas jau savanoriškai pasitraukė į „tremtį“ – į Monrealį, Kanadą. Ten dalyvavo įvairiose parodose, taip pat ir asmeninėse, dirbo įvairiausius statybos–remonto darbus, praverė freską ir mozaikų kūrybos įgūdžiai.

Grįžęs į Lietuvą, Vilnių, surengė parodas gimtuosiucose Kėdainiuose, Kaune, Lenkijoje ir kitur.

Parodoje Kaune eksponuo-

Piešimo būrelis Igarkoje. Centre – vadovė latvė Mirza Kangars, Petras Ibianskas – pirmas iš dešinės. 1951 metai

Parodos atidaryme Kaune

„Tremtinio“ inf.

Sektino gyvenimo pavyzdys

Prieš keturias savaites į Viešpaties namus iškeliavo ižymus lietuvių liaudies meno mylėtojas, talentingas muzikos pedagogas, violončelininkas, daugelio ansamblų steigėjas bei vadovas, kraštotyrininkas ir Lietuvos laisvės kovų dalyvis Kazimieras Kalibatas. Jis Amžinojo poilsio atgulė Vilniaus Saltoniškių kapinėse, kuriose ilsisi daug žymiu žmonių: muzikantas Petras Biržys-Pupū Dédé, Žaslių geležinkelio katastrofoje 1975 metais kitus gelbėjės ir pats žuvęs žymus kraštotyrininkas Gintautas Masaitis, kompozitorius ir Lietuvos Sajūdžio veikėjas Julius Juzeliūnas ir kiti. Naujai supiltą Kazimiero Kalibato kapą palaimino dvasininko ranka, papuošė daugybė gedulio ženklų pažymėtų gėlių. Prie kapo prasmingai atsisveikino „Vilnijos“ draugijos pirmininkas dr. Kazimieras Garšva ir kiti. Docentui Algimantui Mišeikiui perskaicius Kazimiero Kalibato duotą priesaiką Tautai ir Tėvynėi Lietuvai, susirinkusieji gedoj Lietuvos himnā.

Su Kazimieru Kalibatu mus jungė tos pačios priesaikos idėjinė bičiulystė, kada kartu, dalyvaujant gražiabalsei jo serai Vandutei, kūrėme jaunimo pogrindinę antisovietinę grupę, kurios tikslas buvo netik girdėti okupuotos Tėvynės šauksmą, bet ir realaus darbo dalele prisdėti prie jos gyvybės išsaugojimo. Su mano vadovaujamu būreliu priesaiką Dievui ir Tėvynei davėme Kauno Katedros zakristijos koplytėlėje, o Kazimierui įkūrus antrą jaunimo būrį, priesaika duota senojoje Zapyškio bažnytėlėje. Sių antisovietinių grupių idealizmo paveikti jaunystės metų priesaikas išsesėjo ir žinomi Lietuvos muzikinio gyvenimo veikėjai – dirigentas, daugelio chorų vadovas Algimantas Mišeikis, Klaipėdos liaudies

opers ilgametis dirigentas Kazys Kšanas, instrumentalistas Juozas Rimas, chorvedys Leonas Pranulis.

Kazimieras Kalibatas šioje žemėsje kelionėje savo darbais rūpinosi Tėvynės veido šviesėjimu, dvasinių vertybų sklaida. Jis gimė 1938 metų sausį Pakruojo rajone, Vilnaičių kaime. Šeimoje augo dviese su trejais metais vyresne sesute Vanda. Sudėgus gimtajai sodybai, su tėvais persikelė į Pakruojį. Kazio vaikystę sukrėtė miestelio turgavietėje suguldytų Lietuvos partizanų išniekintų kūnų vaizdai. Galta da jau vaiko sąmonėje gimė pirmasis pasipriešinimo sovietiniams okupantui krislelis, jis paskatinės eiti Lietuvos išlaisvinimo keliu.

Muzikuoti Kazimierą paskatino jo sesuo Vanda, turėjusi gražų ir vis tobulėjanti balą. Jie dažnai koncertuodavo. Daugelis pranašavo Vandai žymios dainininkės ateitį. Deja, šiuos lūkesčius nutraukė po anginos operacijos ištikusi mislinga mirtis.

1954 metais baigės Pakruojo vidurinės mokyklos aštuonių klasės, Kazimieras išstojo į Šiaulių muzikos technikumą, 1956 metais atvažiavęs į Kauną mokyti griežti violončele pradėjo Juozo Gruodžio muzikos technikumė (dabar konservatorija). Čia jis artimai sudraugavo su talentingu violončelininku Juozu Čelkauskui, turėjusiu absolucią muzikinę klausą ir puikiai atmintį. Ta draugystė tėsėsi iki pat Kazio mirties. Buvo ir kitas jo ištikimas bičiulis – bendramokslis Algimantas Mišeikis. Jis Kazimieras mini savo atsiminimų sąsiuvinyje, reikšdamas dėkinumą už vaikystėje prasidėjusių ir nenutrukusių draugystę, už gautas iš Algimanto tévelių vertingas knygas, kurios toliau padėjo formuoti jo idealistinę

krikščioniškąją pasaulėžiūrą.

1959 metais baigės Juozo Gruodžio muzikos technikumą, Kazimieras išstojo į Vilniaus valstybinę konservatoriją (dabar Vilniaus muzikos ir teatro akademija). 1960 metų gruodį sovietiniams saugumiečiams pavyko susiekti mūsų įkurtas pasipriešinimo okupaciniams režimui jaunių organizacijos grupės – prasidėjo kratos, tardymai, pašalinimas iš aukščiajų mokyklų bei iš darbo. Iš konservatorijos pašalino ir Kazimierą su Algimantu Mišeikiu, o mane – iš Vilniaus universiteto neakivaizdžio skyriaus ketvirtojo kurso.

Pašalintas iš konservatorių Kazimieras Kalibatas dirbo darbininku Lentvario „Kaitros“ fabrike, vėliau vadovavo ir mokytojavo Lentvario kultūros namuose įkurtoje vaikų muzikos mokykloje. Po dvejų metų Kazimierui ir Algimantui Mišeikiui vėl pavyko testi studijas konservatorijoje. 1966 metais baigės konservatoriją, Kazimieras dirbo dėstytoju Šiaulių muzikos konservatorijoje, vėliau – dėstytojavo Balio Dvariono dešimtmetėje muzikos ir Mikalojaus Konstantino Čiurlionio meno mokyklose, vadovavo Šiaulių pedagoginio universiteto Etnomuzikologijos katedros studentų folklorui, griežė miesto kameriniame orkestre, buvo išrinktas Žiemgalos draugijos prezidentu, dalyvaudavo etnografinėse ekspedicijose, prasidėjo redaguojant knygą „Dainos žuvusiai

Kazimieras Kalibatas bendraminčių būryje

jaunystei“, skirtą žuvusiem Lietuvos partizanams atminti. Daug triūso įdėjo sudarant knygas „Pakruojis ir jo apylinkės“, „Linelius roviau“ ir kitas. Vyriausiuoju redaktoriumi buvo paskirtas ruošiant knygą apie Pašvitinį.

2000–2007 metais dirbo Vilniaus Algirdo vaikų muzikos mokykloje. Savo užrašuose Kazimieras mini, kad violončelės muzikos mokytoju dirbo 44 metus. Tačiau jis buvo žinomas ir kaip folklorinių ansamblų kūrėjas ir vadovas. 1971 metais Kazimieras, pasakintas dainininku Emilio Zaukaitės-Kuzavienės ir Editos Meškuotienės, Vilniaus Elektrografijos institute įkūrė pirmąjį Lietuvoje folkloro ansamblį „Sadauja“, greitai sulaukus pripažinimo. Ansambliui buvo suteiktas Liaudies ansamblio vardas. 1977 metais Baku „Sadauja“ iškovojo liaudies muzikos festivalio laureato vardą. Kazimieras propagavo lietuvišką dainą, tautinės kultūros dvasią. Jis įkūrė net 21 folklorinį ansamblį.

Etninės kultūros propa-

guotoja tautodailininkė Marija Liugienė, Kazimiero bendramokslė, sužinojusi apie jo mirtį, interneto puslapyje paraše: „Tai buvo nuostabus žmogus ir draugas“. Ši teiginj patvirtino ir folkloristė dr. Daiva Račiūnaitė-Vyčinienė.

Folklorinio ansamblio „Vilnelė“ vadovė Laima Purlienė ir habil. dr. Kazimieras Garšva, ragindami pasidalinti prisiminimais ir prisijungti prie iniciatyvos išleisti knygą apie K. Kalibatą, rašo: „Kazimieras Kalibatas – Žiemgalos krašto puoselėtojas. Dar jaunystėje Dievo akivaizdoje prisiekė viša gyvenimą paaukoti Lietuvos laisvei atkurti ir ugdyti tautos sąmonę bei kultūrą, šventai priesaiką tesėjo ir Tėvynės labui padarė stulbinamai daug gerų darbų. Jo gyvenimas – sektinas pavyzdys kiekvienam doram Lietuvos sūnui ir dukrai.“

Džiaugiuosi, kad gyvenimo kelyje ir man teko bendrauti su šiuo kilniu žmogumi, drauge svajoti ir tikėti tautos vertybų pergalė kovojančių su sovietiniu smurtu ir skeidžiamą apgaule.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Steponas Grybauskas – pirmojo Žemaičių legiono štabo narys

Žymų istorinės atminties liudytojai Steponą Grybauską suradome Klaipėdoje – jis praejęs partizano ir politinio kalino golgotą. Steponas papasakojo apie pirmojo Žemaičių legiono kovos už Lietuvos neprilausomybę kelia.

Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Kauno skyriaus kūrybinė grupė: režisierius ir scenarijus autorius prof. Aleksandras Vitkus, operatorius Antanas Zinkevičius, vadybininkas Gintautas Tamulaitis ir šaulys Alvydas Semaška, mjr. Jono Semaškos-Liepos sūnus, nuvykome jamžinti paskutiniojo Žemaičių le-

giono štabo kario Stepono Grybausko prisiminimų.

1944 metų gruodžio 28 dieną tarp Platelių ir Alsėdžių su parašiutaus nusileido grįžusio iš vokiečių žvalgybos mokyklos Lietuvos laisvės armijos (LLA) kapitono Adolfo Kubilius karių grupė: Adolfas Kubilius, Algirdas Šertvytis, Šarūnas Jazauskas, Jonas Dūda ir kiti. Jie kartu su Steponu Grybauskui ir Henriku Petkevičiumi sudarė Žemaičių legiono štabą. Šstabas iškūrė Alsėdžių valsčiuje, Skirpsčių kame, Antano ir Onos Pocių sodyboje. Po visu namu iškasė bunkerį, vidų išklojo parašiu-

tų kupolų šilkų.

Viena svarbiausiai Žemaičių legiono vadovybės užduočių buvo sutvarkyti ryšių sistemą, atnaujinti ryšius tarp atskirų partizanų grupių. Tai buvo naujas reiškinys – ieškoti būdų teritorinę karinę struktūrą prietaikiti naujoms sąlygomis. A. Kubilius parengė radiofikacijos projektą, pagal kurį kiekvienoje rinktinėje turėjo būti po imtuvą-siūstuvą.

Užduotį labai palengvino LLA Šiaulių apygardos vado Adolfo Eidimto ryšininkai H. Petkevičius ir S. Grybauskas – jie veikė savais kanalais. A. Kubiliui išsiaiškinus, kad

Žemaitijoje nėra vieningos organizacijos, galinčios vesti ginkluotą kovą su sovietiniu okupantu, 1945 metų balandį buvo suformuotas LLA Žemaičių legiono šstabas (nuo 1946 metų gegužės – Žemaičių apygarda). Prasidėjo žūtbūtinė organizuota partizaninė kova. Deja, kai 1945 metų balandžio 22 dieną buvo suimi A. Kubilius, A. Eidimtas ir jų štabų nariai, norimų rezultatų nepavyko pasiekti.

Sie įvykiai įamžinti Lietuvos laisvės armijos karių ir remėjų sajungos išleistoje knygoje „Lietuvos laisvės armijos kovos Žemaitijoje“, o mes tu-

réjome tikslą ne tik pasiklausyti partizano Vytauto Grybausko prisiminimų, bet ir užfiksuoti vaizdo juosteje, kuri turės išliekamąjį istorinę reikšmę. Steponas Grybauskas juokaudamas teigė, kad jam geriausiai sekėsi pabėgti, kai būdavo suimtas, išskyrus vieną atvejį, kuris baigėsi sovietų lageriu.

Pirmasis Žemaitijos legiono šstabas veikė nuo 1945 metų pradžios iki 1946 metų balandžio 22 dienos. Steponas Grybauskas su jam būdingu humoru sklandžiai papasakojo savo įdomius atsitikimus. (keliamas į 8 psl.)

2015 m. kovo 27 d.

Tremtinys

Nr. 12 (1130)

7

Pro memoria

Gimė Pagausančio k., dabartiniame Jurbarko rajone. 1949 m. baigė Veliuonos gimnaziją. Mokytojavo Kymantų pradinėje mokykloje. 1952 m. areštuotas už antisovietinę veiklą, nes 1945–1949 m. buvo Kęstučio apygardos Vaidoto rinktinės partizanų rėmėjas, vėliau tapo ryšinin-

ku tarp pogrindinės studentų organizacijos „Vieningoji darbo sąjunga“ ir Vakarų Lietuvos partizanų vadovybės. Nuteistas 25 m. kalėti. Šešerių metus kalėjo Intos lageriuose. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo buhalteriu, agronomu, ekonomistu. 1964 m. Kazimieras vedė Veterinarijos akademijos paskutinio kurso studentę Valeriją Niaparavičiūtę (1930–2012), buvusią Intos lagerių politinė kalinię. Gimė dukte Rasa ir sūnus Gintaras. 1974 m. Estijos moksly akademijoje apgynė žemės ūkio moksly kandidato disertaciją. Nuo 1988 m.–Lietuvos Sąjūdžio Šilutės skyriaus tarybos narys ir Rusnės grupės vadovas. Tais pačiais metais jo iniciatyva Rusnėje suplevėsavo Trispalvę. 1989–1992 m. Lietuvos ūkininkų sąjungos Šilutės skyriaus pirmininko pavaduotojas. 1995–2002 m. išrinktas Rusnės gamtos fondo val-

dybos pirmininku. 1997 m. Kazimieras kartu su šeima įkūrė Rusnės etnografinę sodybą-muziejų. 1998 m. K.Baniui su teiktas Laisvės kovų dalyvio statusas. 1999 m. apdovanotas Šilutės savivaldybės „Sidabrinės nendrės“ premija už etnokultūrinę veiklą. 2007 m. K.Banys – Kultūros ministerijos premijos už tradicinės kultūros puoselėjimą ir skliaudą laureatas. 2008 m. apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi.

Žmogus išeina, bet jo darbai išlieka rusniškių ir visų Kazimierų pažinojusių atmintyje.

Palaidotas Rusnės kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiamės vaikus Gintarą ir Rasą, artimuosis.

**Antanas BALVOČIUS,
LPKTS Šilutės filialo
pirmininkas**

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama: bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 2,36 euro (8,16 Lt), 3 mėn. – 7,09 euro (24,48 Lt).

Skelbimai

Kviečiame į patriotinio kino popietę

Balandžio 2 d. (ketvirtadienį) 16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) rodysime dokumentinį filmą apie LPKTS susirkrimą ir veiklą „*Su Lietuva širdy gyvename*“.

Maloniai kviečiame.

Balandžio 11 d. (šeštadienį) 11 val. Kauno igulos karininkų ramovėje (Mickevičiaus g. 19, 3-iame aukšte) įvyks LLKS atkurtos Tauro apygardos narių visuotinis susirinkimas.

Prašome dalyvauti visus Tauro apygardos karius savanorius ir Laisvės kovų dalyvius.

Negalintieji dalyvauti praneškite tel. (8 37) 778 904.

Balandžio 11 d. (šeštadienį) 12 val. Vilkaviškio parapijos salėje įvyks rašytojo, poeto Albino Slavicko kūrybos popietė „Einiu per žemę“. Bus pristatyta autorius knyga „Kad ašara neverktu“. Dalyvaus ansambliai „Atmintis“, „Paguoda“ ir „Rudenėlis“.

Balandžio 12 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos universiteto Jūrų technikos fakulteto aktų salėje (Bijūnų g. 17) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija. Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokesčių ir užsisakyti „Tremtinį“. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Renkama parama nuo karo nukentėjusiems Ukrainos gyventojams

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Politinių kalinių ir tremtinių frakcija, palaikydami Ukrainos Laisvės kovą bei suprasdami sunkią pabėgėlių stovyklose gyvenančių žmonių padėti, dėkoja aukojuisiems renkant paramą rugsejo 1-ajai ir kviečia prisidėti renkant paramą, skirtą padėti įsigytį būtiniausias buities prekes. Padėkime broliškai krikščioniškai tautai sutikiť šv. Velykas.

Lėšas iki kovo 27 dienos galite pervesti į specialią LPKTS paramos sąskaitą LT23 7044 0600 0561 2298.

**LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
TS-LKD PKTF pirmininkė Vincē Vaidevutė Margevičienė**

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Kazimieras Banys

1927–2015

ILSĘKITĖS RAMYBĖJE

**Algis Valiulis
1935–2015**

Gimė Biržų r. Kutelių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. kartu su tėvais ir seserimi Genovaite ištremtas į Irkutsko sr. Čeremchovo r. Talnikų gyv. Dirbo miško kirtimo darbus. Į Lietuvą grįžo 1959 m. Dirbo Biržų melioracijos statybos valdyboje. Buvo vienas iš aktyviausių Sąjūdžio pradininkų, Saulių organizacijos Biržuose kūrėjų, ilgametis Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Biržų filialo tarybos narys.

Palaidotas Biržų r. Geidžiūnų k. kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiamės velionio artimuosis.

LPKTS Biržų filialas

**Emilia Petkevičiūtė-Kulšienė
1935–2015**

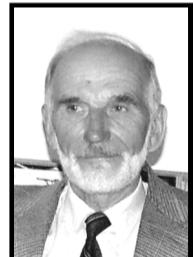

Gimė Pakruojo r. Šinkaučiškio k. 1945–1951 m. buvo LLKS Prisikėlimo apygardos Vytauto Didžiojo būrio rytininkė, slapyvardžiu Jonelis, teikdavo partizanams maisto, drabužių, platinė pogrindinę spaudą. Brolis Leonas ir tėvas Jonas buvo partizanai. Brolis nuteistas 25 m. lagerio, tėvas mirė Vilnius KGB rūsiuose. Emilia sukūrė šeimą. Kartu su vyru Vytautu užaugino sūnus Vidmantą ir Kestutį.

Nuoširdžiai užjaučiamės vyra, sūnus, vaikaičius ir artimuosis.

LLKS Prisikėlimo apygardos taryba

**Vaidotas Antanas Švoba
1936–2015**

Gimė Kédainių r. Užkapių k. ūkininkų šeimoje. Mokėsi Šėtos progimnazijos antroje klasėje, kai 1948 m. kartu su tėvu buvo ištremtas į Krasnojarsko kr. Daurskojės r. Tubilio gyv. Tremtyje dirbo miško ruošos darbus, vėliau baigė septymetę mokyklą. 1958 m. grįžo į Lietuvą, mokėsi Klaipėdos žemės ūkio technikumo Veterinarijos skyriuje. Dirbo Kauno veislininkystės įmonėje ir Kauno meteorologijos stotyje. 1966 m. sukūrė šeimą, užaugino dukterį ir sūnų. 13 kartu lankėsi tremties vietose Sibire. Ilgus metus dainavo Kauno būvusių politinių kalinių ir tremtinių chore „Ilgėsys“. Bendravo su tremties draugais, dalyvavo ir organizuodavo jų susitikimus.

Palaidotas Kédainių r. Šėtos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamės vaikus ir artimuosis.

Tremties broliai ir sesės

**Sigitas Kazimieras Grigaitis
1938–2015**

Gimė Kaune, augo ir mokėsi Suvalkijoje, studijavo Žemės ūkio akademijoje. Už pasipriešinimą okupaciniam režimui buvo suimtas ir nuteistas. Kalėjo Intoje. Grįžęs iš lagerio studijavo Kūno kultūros institute. Atkūrus nepriklausomybę ilgus metus dirbo Lietuvos politinių kalinių sąjungos Kauno skyriaus pirmininku.

Nuoširdžiai užjaučiamės sūnų, vaikaičius, artimuosis.

LPKS Kauno skyrius

**Nijolė Katalynienė
1941–2015**

Gimė Prienų r. Šilavoto aps. Pažarščio k. 1948 m. su tėvais ištremta į Irkutsko sr. Usolės r. 1957 m. reabilituotę grįžo į Lietuvą. Mokėsi, vėliau dirbo siuvinė. Ištekėjo už Juozą Katalyną. Susilaukė dviejų sūnų. LPKTS Kauno filialo narę nuo 1992 m.

Palaidota Kauno r. Šlienavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamės giminės, artimuosis.

LPKTS Kauno filialas

**Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas**

**2 spaudos lankai
Tiražas 2270 egz.**

**Kaina
0,58 euro (2 litai)**

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

**S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S**

Iš Švedijos – į sovietų nagus

(atkelta iš 4 psl.)

Vieną naktį prie stovyklos privažiavo automobilis ir kažkas permetė į vidū laišką, kuriaame buvo siūloma paskelbtai bado streiką. Susirinkęs komitetas paslėpė visus maisto produktus, pareikalavo panaikinti virtuvės įrangą. Badavimo metu lapkričio 26-osios rytą latvių kapralas Gustavas Vilkas bandė nusižudyti, durdamas peiliu į širdies sritį. Naktį iš 27-osios į 28-ąją persipjovės rankų ir kojų venas mirė leitenantas Oskaras Lapa. „Mes, lietuviai, pasiruošėme nusižudyti, kai veš Sovietų sajungon“, prisiminė V. Lengvelis. Po aštuntionių dienų badaujantys buvo išskirstyti po įvairias ligonines. Taip V. Lengvelis su kapi tonu Voldemaru Langiu ir 15 latvių atsidūrė Ekšės mieste.

„Šipadėtis truko dar 17 dienų“, pamena V. Lengvelis. Šioje ligoninėje juos vėl lankė kūnigas J. Tadarauskas su vienu pabégeliu, Stasiu (pavardės nebeatsiminė). Su jais pavyko sutarti pabégimo planą – Stasys parūpino pirmo aukšto išvietės lango raktą, prieš pat pabėgimą viena sesuo, estų pabėgėlė, slapta, kitiems nematant, padavė maisto (šokolado ir sumuštinių), o keli studentai iš Stokholmojau laukė gretimame miškelyje sutartoje vietoje su drabužiais ir maistu. „Mūsų badavimo metu kambaryje visą laiką budėjo viena sesuo ir vienas policininkas. Slaptai pasistiprinus, kaip su kap. Langiu sutarėme, aš ėjau į išvietę, atidariau langą, ir, nuleisdamas vandenį, stipriai sukosejau. Drebantė širdimi – viskas įvyko kaip buvo numatyta. Tuoj atėjo į išvietę Langys ir mes greit iššokome pro langą ir iš pirmo aukšto atsidūrėme gatvėje, prieš tvorą. Lauke buvo apie 15–20 centimetruų sniego ir apie 15 laipsnių šalčio. Mes buvome tik su baltiniais ir iššokdami pametėme savo šliures. Tamsoje, apie 23 valandą, basi skubiai bėgome miško kryptimi. Už 2 kilometrų išgirdome švilpiant ir suradome lietuvius studentus, kurių padedami skubiai persirengėme, numesdami ligoninės baltinius. Pasistiprinome.

Ėjome toliau Ekšės vietovės link, kur buvo Stasio parūpinta pas švedą mums laikina prieglauda. Vos galėjome paeiti, nes nuo badavimo buvome labai nusilpę. Studentai mus rėmė ir nešė. Pas tą švedą pragyvenome apie vieną savaite laiko ir sustiprėjome. Studentų rūbai netiko mūsų ūgiui, todėl Stasys išvyko į lietuvių komitetą parvežti mums pinigų rūbams ir kelionei bei išsiaiškinči, kas bus toliau. Gaudavome švediskus laikraščius, kuriuos sužodynė pagalba skaitėme. Laik-

raščiuose buvo paskelbtos mūsų fotografijos ir biografijos – mes buvome paieškomi.

Grįžus Stasiui su pinigais, nusipirkome kitus rūbus ir kad paslėptume pėdsakus, pėsčia nuėjome į kitą stotį, kur nusipirkome bilietus į Stokholmą. Kartu su mumis važiavo ir Stasys. Kelionė buvo ilga (Stokholmas apie 700 kilometrų nuo Ekšės, kuriyra prie Geteborgo). Pravažiavus 300 kilometrų, Tranoso miesto stotyje, į skyrių įėjo keturi švedų policininkai ir pareikalavo dokumentų. Pas mus nebuvo jokių dokumentų. Mes norėjome gauti iš lietuvių komiteto Stokholme dokumentus, bet jų paruošti mums nespėjo.“

I sovietų nagus

„Mus areštavo. Nuvedė į nuovadą, ten maloniai pavaišino rūkalais ir net alum ir tada mums pareiškė didelę užuojautą. Švedų policininkai teisinosi, kad nieko negalį mums padėti, nes jie patys drebą prieš dabartinę švedų komunistinę vyriausybę. Supratome padarę klaidą, vykdami į Stokholmą, reikėjo bėgti į mišką, pasdarbininkus arba į Norvegiją.

Rytą į daboklę atnešė mums gražius pusryčius. Atvyko švedų saugumo atstovai ir po trumpo tardymo Stasi paleido, nes jis turėjo dokumentus, o mane su Lingiu lengva mašina grąžino į ligoninę. Ligoninės personalas žiūrėjo į mus labai kreivai. Čia radome latvių draugus, su išblyškusiais veidais, nekalbančius ir nusilpusius. Švedų personalas jiems jéga davė „spriucus“, kad palaikytų jų gyvybę. Ligoninėje mes atsisakėme toliau badauti ir čia jau aškiai sužinojome, kad mus tikrai išduos sovietams. Patyrėme, kad vyr. Raudono Kryžiaus pirminkas švedas Bernadotte (Folkē Bernadotas – R. S.) pareiškės: „Aš papabaltiečius gražiai sutvarkysiu ir perduosiu sovietams“. Jis jau turėjės patyrimo, perduodant austrių belaisvius Hitleriui. Mane ir Langi izoliavo ir išvežė į surinkimo punktą, specialią stovyklą, netoli Kristianstado. Latvaių gi liko badauti ligoninėje. (...) Vėliau sužinojome, kad dažlis latvių ligoninėje mirė, o po 32 dienų badavimo likusieji buvo suvežti į surinkimo punktą.

Stovykla buvo ypatingai stipriai saugojama. Iš lauko prie kiekvieno kampo stovėjo 4–6 švedų policininkai, apsiginklavę automatais. Per kratas atimda vo visus instrumentus ar įrankius, su kuriais galima būtų nusižudyti. Skutimosi peiliukus atėmė – patys švedai mus skuto. Vis dėlto vienas latvis nusižudė, perdurdamas pieštuku akį (leitenantas Edvinas Alksnis, jis išgyveno, liko pusiau aklas ir pu-

siau paralyžiuotas, bet net ir tokius būklės buvo išduotas sovietams – R. S.). Be to, nusiužudė dar vieną latvių karininką.

Prieš transportavimą į uostą nakties metu įmūsų patalpas įsi-veržė daugybė švedų policininkų ir stovėjo prie kiekvieno mūsų, sekdamai kiekvieno mūsų judesi, kad nenusižydume. Irvis dėlto vieną latvių karininką persiprovė kaklo venas ir staiga mirė, o latvių pulkininkas Gailitis paėmė nuodą, bet jis greit nuvežus į Kristianstado ligoninę, nuodai buvo išpumpuoti ir jis taip pat buvo atvežtas į Treleborgą uostą, kaip ir mes. Į Treleborgą vežė autobusais. Kiekvieną pabaltieti iš abiejų pusiu laikė po vieną švedų policininką. Bet iš šiai apsauga prie pat uosto vėl du latvių karininkai su skutimosi peiliukais persiprovė kaklo venas ir mirė (vienas jų buvo leitenantas Pēteris Vabulis, kitas turėt turimas omenyje Artūras Plumė, kuris dūrė sau peiliu į pilvą, smarkiai nukraujavęs buvo išvežtas į ligoninę – R. S.).

Dar Švedijoje būnant, mes švedų laikraščiuose skaitėme, kokiui žiauriu būdu buvo anksčiau ištransportuoti vokiečių kariai. Renesletės lageryje, kur buvo tūkstantis vokiečių karių, švedai apsupo su sunkiaisiais kulkosvydžiais ir artilerija. Apie 2 ar 3 valandą nakties daugybei automašinu ir apšviečiant stovyklą, apie trys tūkstančiai švedų policininkų, perkirpdami tvoros vielas, įsiveržė į stovyklą. Budėjė vokiečiai davė ženkla – tada lagerio komendantas pirmas nusižudė, durdamas sau peiliu į krūtinę. Po šito ženklo daugybė vokiečių karių pradėjo žudyti – pja-vė sau gylas peiliais, kiti ēmė tabletės ir po jų ilgai miegojo. Likusieji susikibo į vieną krūvą. Švedai, negalėdami aplėsti, mušė kareivius specialiai atsineštomis lazdomis. Kuri(s) nuo mušimo parkrisdavo, tą tuo griebdavo ir nešdavo į autobusą ir vežė į Treleborgą. Charakteringa, kad ir vokiečiai komunistai, artėjant išvežimui, nusikirsdavo sau pusę kojos pėdos, manydam tokiu būdu išvengti sovietų rojaus. Bet susižeidusieji buvo nuvežti į ligoninę ir vėliau kartu su paskutiniu transportu atiduoti rusams. (...)

Mus patalpino į sovietų laivą „Astrachan“ (iš tikrujų tai buvo garlaivis „Beloostrov“, iki 1945 metų priklausęs Suomijai ir vadintas „Aallotar“ – R. S.). Buvo kalbama, kad sovietai prieš tai buvo atsiuntę dar du laivus, bet jie buvę tokie blogi, jog švedai nesutikę juose talpinti žmones. Lai vas „Astrachan“ taip pat buvo remontuojamas.

Parengė Rokas SINKEVIČIUS

Steponas Grybauskas – pirmojo Žemaičių legiono štabo narys

(atkelta iš 6 psl.)

Pasirodo, jis turėjo ir meninių gabumų – profesionaliai klastojo bolševikinius pasus, įvairias pažymas, todėl ir gavo iš bendražygį Sekretoriaus

žengė pirmas per lieptą, kareivis – iš paskos. Karininkas liko krante. Kai priėjo vidurį, brolis Aleksandras nutrenkė kareivį į Miniją, pats perbėgo lieptą. O čia pat ir mes.“

Steponas Grybauskas prisipažino, kad ne visada sekėsi ir partizanams: „Po Adolfo Kubiliaus suėmimo, partizanai nutarė į štabo bunkerio paimti dokumentus ir ten esančius daiktus. Pasiskirstė į dvi grupes. Grupė, kurioje buvo Steponas, atsargiai iš miško pri-

slapyvardį. Per frontą atskridę nacių lėktuvas partizanams parašiutais išmetė 6 konteinierius, kuriuose buvo ginklų, sovietų karininkų uniformų.

„Sovietų kariškiai važinėjo po kaimus ir iš ūkininkų atimėjo paskutines maisto atsargas. Prie vienos sodybos pama-

tėme, kad atvyko sunkvežimis tik su karininku ir vairuotoju. Štai ir užklupome juos. Sodybos viduje nuginklavome, padodinome į mašiną ir atvykome tiesiog į Kazimiero Juozaičio-Meteoro partizanų būrį, – pasakojo Steponas. – Kitą kartą mūsų tikslas buvo pereiti į Šatrijos rinktinės Žarėnų partizanų būrį, kuriam vadovavo leitenantas Venckus. Užėjome pas ūkininką, o čia netrukus pasirodė sovietų kareivos. Suėmė mano broli Aleksandrą ir namo šeimininką. Tuomet pama-

tė ir mus su Henriku. Mes bėgome, sovietai šaudė, tačiau laimingai perbridome Minijos upę ir įbėgome į mišką. Sovietai nesivijo, o mūsų ginklai buvo paslėpti prie Minijos krūmuose. Sovietų kareivos suimto mano brolio Aleksandro klausė, kur ginklai, o jis sakė, eime – parodysiu. Gerai, kad éjo tik kareivis su automatu ir karininkas su pistoletu. Kai priėjo prie Minijos, brolis sakė karininkui, kad ginklai krūmuose, kitoje Minijos pusėje, tik reikia pereiti lieptą. Karininkas pasikalbėjo su kareiviu, tačiau bijojo eiti. Tada brolis

slinko prie Pocių sodybos. Kai pamatė kareivius, susišaudė. A. Šertvytis buvo sužeistas į koją. Steponui teko dengti partizanų atitraukimą. Viskas baigėsi be aukų. Kitai grupei nepasisekė. Jie pamatė žmones prie namo ir pagalvojo, kad tai partizanai iš pirmos grupės, ir drąsiai žengė prie sodybos. Karelvas pamatė per vėlai. Persusišaudymą žuvo kapitonas Napoleonas Kauneckas, kapitoną Steponą Darbutą suėmė sužeista“.

Steponas papasakojo ir apie kasdieninę partizanų buiti, maistą, santykius su aplinkinių kaimų gyventojais, kautynes. Kasdien tai ten, tai šen pasigirdavo šūvių, tačiau į juos nekreipdavo dėmesio, nes taip būdavo kasdien. Tik kai šūviai girédavosi šalia, tada suklusdavo.

Šie Stepono Grybausko pasakoti prisiminimai bus panaudoti Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Kauno skyriaus vykdome projekte DVD formate „Lietuvos partizanų gyvosios istorijos sklaida“.

Stepono prisiminimai užfiksuoti vaizdojuoste – gyvąjį istorinės atminties medžiagą kūrybinė grupė patikslins, vėliau pateiks kariams ir visuomenei, kad išgirstų partizano pasakojimus apie savo bei bendražygį gyvenimą kovojant už Lietuvos laisvę sovietų okupacijos metu.

**Prof. Aleksandras VITKUS,
Gintautas TAMULAITIS**